

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԲ

ԱՆՆՈՒՐ ՀԱՐՍՏԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԵՊԵՍԻՍ, ՍԵՊՏ. 23

Մտիտի մէջ լինելով թողնուած թեան տակ գործադարձութիւն մի է, ուր Հայք և Ասորիք խառն կը բնակին բարբարոս քիւրտիւն հետ։ Մօտեւ ընտանեկան կառավարութիւնն քրիստոնէից ազգայնական սրբողելով կազմէ անկից վրէժ մը լուծելու և ստի քիւրտ տալիս կարէին կը յանձնէ 500 զինեալ քիւրտերով յարձակիլ նոյն գիւղացեալ գիւղին վրայ։ Գիւղացեալ թէև քաջ և իրենեան զինուորի կազմէ կը յանկալ ծակիլ գիւղով շտարեալ կը փախչի մօտակայ լեռան վրայ դըռնուով վազելով մէջ ապաստանիլ։

Թէևս մին երկար տան վտերին առջև սպասել վերջ կըստիպուի խաբէութեան զինել, ուստի կըրն մը կաշառելով գիւղացեալին կը զրկէ սին սուտ երթումն իրով կը յաջողի վտերին գտնելն իրանոյ տալ քիւրտերուն առջև որք նոյն կըսպանեն գիւղացեալին ծեր հայրը, յետոյ սոցա բնաւորիքն վերադարձ կըրնու յգէ կոնանց փոքրը կը ճեղքեն ուսպանին իրենց մարց գիւղեւորուն վրայ շաղ ու բուրդ կընեն, առկէ դատ կըսպանեն նաև 30 անձեր, Հաբաստիպալը՝ ճարահատ՝ իրենց մօտ գտնուող թուրք կանանս որք զօրաց լար կը զրկեն օգնութիւն ինքրեւելով, բայց սոցա պատասխանը կը լինի թէ առանց բարձրագոյն հրամանի անկարող ենք միջամտել, ուստի պէտք անհաւատն կը լինին սա աղետալի գէպքին։ Այս միջոցիս գայմագամն վրայ կը հասնի ու ձերբակալելով գիւղացեալն 40 անձեր՝ Մէրտին կը զրկէ իւր խուփարար ու տէրութեան անհն պահող հպատակներ, ուր այժմ բանտարկեալ են առանց հարցման։ Ասորոց Մէրտինը կ'ախարհական բարբարոս քիւրտի կ'ախարհական թեան սա աղետալի գէպքին համար, բայց իւր ձայնին անկողի մնացած լինին տեսնելով՝ ստիպուած է զմեզ Մուլթանին ու միւս տէրութեանց գետնաներին կը յանձնէ իրենց և պատակ ունիք նէ, և եթէ ախարհի ալ է ապահովութիւն այս երկրէ մէջ հրաման ըրէք քիւրտանէից գաղթիլ այլուր։

Այս բարձրագոյնէն է լուծեմ, ու կ'ապահով մանրամասնութեանց որչա հարցադրելով ձեզ վստահ ենք որ դուք ևս ապաւ կ'ուրջանդուկու կ'իմացնէք գաղթական հայոց։

Մեք թուրքիւնեան հայերս մեր վրայ տիրող թուրքին ու իր կրօնակից քիւրտի, չէրքէզի և արարի հարստահարութեանց տակ ընկճած մեր յոյսը առայժմ դրած ենք մօտակայ Պատրիարքարանի ու առաջնորդաց վրայ, սակայն դժբաղդարար փոխանակ յոյսոյն չոյնի տեսնելու յոյսահատեցողից պարագաներ կըրն կու գան յաճախ Պատրիարքն Երուսաղիմ կըրն թէ Հայք բարբարոսիկ են, Մուլթի և ուրի տեղերու առաջնորդը նոյնիմաստ հեռագիրներ կը զրկեն Փատիշահ

Լեֆէտիլին և ամեն կողմէ հրաման կու գայ ազգութեան հարստահարող շանց համար։ Տեղացի առաջնորդ Միլիթարեան Սրբաշնոյն ու անտարբեր չի մնար այս մասին, այլ նոյն խմատ յօդուածներով կը լինեն Հայ ու թուրք լրագրող էջեր։ Բայց մեր առաջնորդն մօտացաւ արդեօք մեր աշխարհի հարստահարեալ վիճակ։ Հոս պատմանք քանի գէպքեր որք վերջերս պատահեցան ու են այնչափ թուրք, որ տանց վրայ լացող աչաց արցունք ցածքած չեն տակաւին։ Համալ Շահան անուն կարիճն քաղաքէս ու թն ժամ հեռի Պողոպատ տվանի գիւղերուն մէջ սպաննուեցաւ։ Երկաթագործ Գոնեալիեան Գեորգի առանց գլխի մարմինն գտնուեցաւ վերան Շէհիբի քաղաքներուն մէջ։ Այնչափ որք կարագեան ու անոր ընկեր Յովսէփն սպաննուեցան։ Ջուլիտա հար Յովհաննէսն իտէլի պէօքղոտէ Ահմէտ պէկի ձեռամբ Հալէպի պաշտօնի անուն աղաքանոց պատահանին վար նետուելով մեռաւ։ Սա անձ ի մէջ այլոց՝ վերջերս Գայլիտանոյ հան Սրբաշնոյն անուն ծերունոյ մը ալեաց մէկ մասը կտրելով գտնակոծեց զայն, ու Սլանցի Մ. Գեորգի Լուսին անուն գուստին փոխցունէլ տուաւ։ Այլ անուն պիկայի մը ձեռք, և որոյ ուր լինին գիւղացեալ չէ տակաւին են ևն։

Նամակս գոցելու պահուս լըսեցի թէ Տէր Պետրոսեան Գորգիին անուն անձը Սլանցի Հոյլի մէջ սպաննուած է, և իսթամբուլուն կարագեալ սյրիստանոց մէջ ասորի ճանակով զարնուած է քուրտ հովիւներէ։

Տէնճըրի, Բօն. 26 նոյ.

Պարագիր Սուրճանդակի

Ձեր պատուական թերթի մէջ մի քանի անգամ կարդալով որ քանի մը Մարտանցիք ի ձեր կնո կրօնական վէճեր յարուցանելով Տ. Միլիտանեան աղագոցու ձեռնարկի ի գերե հանել ուղած են և գեր հարկ կը համարիմ հետեւեալ տողերն ձեր պատուական թերթի միջոցաւ ուղել յիշեալ ազգայնոց։

Ինչպէս յայտնի է գաղթականութիւնը այլ ժողովրդոց նման մեր ազգին մէջ ալ ի փոքրոց հետ սկսած է, այնպէս որ ամեն ուրեք փոքր ի շատեղ ազգայնիկներ կը գտնուին և մեծաւ մասամբ ստեղծական գործով կամ վաճառականութեամբ զբաղած են։

Իսկ մեր ձեր կնո ազգայնոց շատերը, որոնց հետ ևս ալ ընտանեօք կ'Պալէն մինչ ի վերջոյ ընկերանուլու ասիլին առնեցայ, պատմեցին ինձ թէ՛ ոչ թէ առեւտրական, այլ թրքոց փաթիթար կառավարութեան ձեռքէն կրած հարստահարութեանց պատճառաւ ստիպուած են իրենց կալուածք ամենառոյն գնով ծախել ու փախտականի նման հայրենիքէ հեռանալ։ Ուստի կը հարցնեմ յիշեալ Մարտանցիներուն թէ արդեօք մոռցան հայրենիքի մէջ թողած ազգ ու ազգական կամ Մալիթիոնի պէյին նման կը խորհնոքա թէ Սուլթանի հովանաւորութեան ներքե հանգստութիւն ու ապահովութիւն կը փոխեն։ Չե՞ն կարդար ու չե՞ն լսեր արդեօք որ լրագրաց էջերն հայրենիքի աղետներով լեցուած են, և թէ մեր հայրենակիցներ ամենուրեք միաբանութեամբ ու մեծամեծ զոհողութիւններով Մայր Հայաստանի աղաւթութեան համար ան

խնայ կերպիւ կը գործեն։ Միթէ չե՞ն փափաքիր երբեք ևս այս նուիրական գործին մէջ մաս ու բաժին ունենալ։ Եթէ ասիլներուն ոչ, և վերջին հարցանց այժմ կը պատասխանեն, ուրեք կըրնա՞ն, թէ ինչպէս կարելի է այս երկայ վիճակին մէջ անգին ժամերն հակառակութիւններով սպառել և կրօնական վէճեր յարուցանել, եղբայր իւր եղբոր դէմ թշնամական ցոյցեր ընել և միանգամայն Տ. Միլիտանեանի նման պատու ու յարգանաց արժանի անձի մը զգացումներն վերադառնել, որն որ չի գաղարկի անխառն բար թէ լուսաւորչական և թէ բողոքական ազգային աղքատանցներու, եկեղեցիներու և ո'ւէ բարեխրական ձեռնարկութեանց համար գաղտնարար առատ նուէրներ մատուցանելու և միանգամայն ապերախութեանց դէմ ներողամիտ ըլլալու։

Բարեկարգութեան ժամանակ երբ Օսմանեան բանակներն կատարարար մինչև Վիլնիւս արշաւելով քաղաքը պաշարեցին, յայնժամ Գերմանացիք մատահա վտանգն անհետելով կրօնական վէճերն գաղթելով ամէնք մի մարմին կըրած ու եւրոպական ազգաց հրաւէր կարդալով յարձակեցան թըշնամոյն վրայ ու անոնց բանակներն ցիր ու ցան ընելով հայրենիքէ վաճառեցին։

Ահա՛ մեր թշնամին ալ նոյնն է, և մեր ազգն ու հայրենիքը մատահա վտանգի մէջ է։ Երկիրը լանց մեր խըղձալի հայրենակցաց ազաւակն ու մեր վերին վեհապետը վրէժ լինելով թեան սուրը ի ձեռքին հրամաններ կ'արձակէ, բանակներ կը կազմէ և խուփաւ խուփա հայրենակիցներ կը պատրաստէ, որոնցմէ ոմանք եւրոպա, ոմանք Ամերիկա և այլ երկիրներ կ'ուղարկէ, ոչ թէ անձնական շահախնդրութեան, այլ մանաւանդ Մայր Հայաստանի աղաւթութեան համար նախապատրաստութիւն տեսնելու։ Մեծ հրճումնօք կը լսենք ու կ'իմանանք որ շատերը արդէն իրենց պաշտօնին ըսկոտծ են։ Ինչպէս ոմանք խմբագրական գործին կը պարտալին, ոմանք Հայաստանի մէջ կատարուած ամէն կերպ եղծումներն երեսն կը հանեն, ոմանք առեւտրականութեամբ թմրած սրտերը կ'արթնցունեն, ոմանք քրիստոնեայ ազգաց հրաւէր կը կարդան որ մեր արդարացի դատը պաշտպանեն, ոմանք մեր ազգային դրամատիրաց կը խրատեն որ իրենց քոսիկին բերանը բանտն ու ստատ նուէրներով այս սրբանուէր գործին ձեռնամուխ ըլլան, ոմանք կանչուած են լրտեսներն, մասնիկներն ու խուփարարներն մատնանիլ ընելու, ոմանք ալ իր գական սեպին մէջ տրիական հոգի ներշնչելու, որ անոնք ալ հայրենիքի ազատութեան գնով գործին մէջ բարոյական ազդեցութիւն բանեցնեն և երբ փոխին ձայնը հընչուի՝ ամէն ոք պատրաստ ըլլայ և ոմանք ևս գինավարութեան են ևն։

Աւստի նորէն կը հարցնեմ, որն է ձեր կնոյ Մարտանցի ազգայնոց պաշտօնը։ Երբ իւրաքանչիւր ազգային, այր և կին, ծեր կամ երիտասարդ, հարաւստ ու աղքատ, իրեն յանձնուած պաշտօնը ճանչնայ և անոր մէջ հաւատարիմ ըլլայ, ալ կարելի չէ որ անպատեհ վիճակու թմաւանջ գտնէ։ «Ով որ սկանձ ունի, թող լսէ»։

Պարագիր, հաճեցէ՛ք երկողդիս անկիւն մը շնորհել ձեր պատուական լրագրին մէջ։

Ո. Ս. ՉՓՈՒԻՐԱՆ

ՎՈՒՍԹԸՐ, Նոյ. 23
Այս երեկոյ կաճառի նիստի մէջ հետաքրքրական առեւտրականութիւն մը ըրաւ տիրար Արամ Բրուտեան, եղեակացի հայ մը որ երկիցս ծափահարուեցաւ։ Տիրար Ա. Բրուտեանի տանտնայտնութեան միջոցին ժողովարարն մտաւ Յակոբ Տէր Մանուէլեան կոչուած երիտասարդը, հակառակ քանիցս իրեն եղած աղղարարութեանց թէ իւր ներկայութիւնն ժողովոյս մէջ փափաքելի չէ։ Կաճառի սրահէն քանի քանի անգամ արտաբոսած է այս անձ իր ապականեալ վարուց հմը, հետեւեալս այս անգամ ևս մեր ծերունի տանտնայտն Տէր Մանուէլեանի օժիշկն բռնելով արտաբոսեց ժողովէն, առանց ժողովոյն լրջութիւնը վրդովելու և ոչ իսկ առեւտրական ձայնը ընդմիջելու։ Իսկ երբ ժողովը փակուելով ներկայք ցրուելու վերայ էին, սոյն Տէր Մանուէլեան ոտակոսի մը ընկերութեամբ գալով՝ առեւտրական անունը պահանջեց՝ առարկելով թէ չի ճանաչիր զատենապետն։ Ատենապետն տուաւ իւր անուն և մականունն և հասցէն։ Որմէ վերջ ոտակոսն ու Տէր Մանուէլեան մեկնեցան, ժողովրդեան զայցոյթն և սպառնալիքները լսելու դժբաղդութիւնը ունենալէ վերջ։

ՄԻ ՆՈՐ ՓՈՐՑԱՆԻ ԳՍՐԵՐԴՅԻ ՀԱՅՈՑ ԳԼԽԻՆ

Փրօվիտնէն և Վուսթըրէ մեր ընդունած մի քանի նամակներն կը պատմեն թէ Տափուլի Կարօյի տղայ Մարտիրոս անուն Մօրէնկի մի անձ Բարբերդցի կարգ մը անկաշու հայ գործաւորներու գլխին պատուհաս մը է գտնուած։ Սա անձ 1-2 ամիս առաջ Վուսթըրի թերի գործարանն աշխատող 20ի չափ աղքատ հայ գործաւորներու կ'երթայ ու կըսէ թէ թեթեւ ու շահաւոր գործեր գտած է ի փրօվիտնէն իրենց համար, և 30ական տոլար կ'առնէ իւրաքանչիւրէն իւր վարձ ու կը տանի զանոնք յիշեալ քաղաքը։ Ինքզ Բարբերդցիներն Փրօվիտնէն հասնելէ վերջ կը հասնան խաղութիւնն, ուր յետին աղքատութեան մէջ կ'իյնան և ցարք անոնցմէ շատեր անձար անհարակ կը լըլին թէ կորսնցունելով իրենց տուած 30 տոլարն և թէ ունեցած գործերին ի վուսթըր։

Յիշեալ Մարտիրոսն նոյն օրինակ փորձ մ'ալ րրած է եղբր վերջերս, բայց չէ կրցած յաջողիլ, թէ և խորհուրթեամբ կրցած է մի քանի անձ կորդել քանի մը տոլարներ։

Կը գատապարտենք յիշեալ անձի արարքն, որուն գէմ, ուրախ ենք որ Բարբերդցի հարստահարեալք դատ չեն րացած խնայելով Հայ անուան որն կըրնար արատուորիլ տեղացիներու առջև այսպիսի մի դատի հրապարակ գալովն։

Թ. ԲԱՐԱԿԱՆԵԱ ԵԱ ԸՆԿ.

Կը ծանուցանէ թէ յատուկ գործատուն մը հաստատած է ի փրօվիտնէն թրքական լօքում շինելու, ուր կը պատրաստուի այժմ նոյն շաքարեղէնի ընտիր տեսակն, որոյ փաւնոր կը վաճառուի 23 սննթի։ Ծառ գնողներու համար գոհացող ցիւղ գեղջ կը լինի։
Նոյն լինելով թեան միակ ներկայացուցիչն է, Նիւ Եորքի և չրջակայից համար Տ. Գ. Յակոբեան որմէ կարելի ըստանալ լազու մ'ն է քանակութեամբ։ Տ. Յակոբեանի գրել կարելի է առայժմ հետեւեալ հասցէով։

K. Agopian, West Hoboken, N. J.

ՍՈՒՐՅԱՆԴԱԿ

Նր հրատարակողի առ այժմ ամէն շաբաթ օրեր իւր լատուէկ տպարանէն, Թիւ 827 ու 829 Փայլակէտ ավ. Վէսթ Հոպոքըն, Ն. Ճ.

— ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Մ. Նահանգաց ու Փոստայի համար Տարեկան մէկ տուար Ուրիշ երկիրներու համար մէկ ու կէս տուար

Թղթատարութեան ծախքը խմբագրութեան վրայէ: Բաժանորդագիրն է կանխիկ վճարելի: Ծանուցումներ կրնուի ուղարկել Գոմացուցիչ պայմաններով:

Նամակ կամ ծրար ղրկել հարկ է հետեւեալ հասցէին.

THE EDITOR OF THE SOURHANTAG, West Hoboken, N. J., U. S. America.

Subscription information for 'SOURHANTAG' (The Sourhantag) with details on rates and payment methods.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՇՈՒԹԻՒՆՔ

ՀԱՄԼՇՈՒՄԱՐՈՅՆԻ...

Լրնարնի «Տէյլի Նիւս» լրագրոյն նոյ. 23 թիւ թերթին մէջ հետեւեալն կը կարդանք.

«Վաշինկթընի Թուրքիոյ ներկայացուցիչն խնդրած է կառավարութեան Սուրհանդակ Հայ լրագրի խանգարումն, որ կը հրատարակուի ի նիւսերը: Եթէ Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնն մերժէ իւր խնդիրն, Գեոպոլիտիկայի դատարանը խնդրիքն զէմ որ կանոնադրապէս կը հարուածէ Թուրքիոյ կառավարութիւնն:

Մեծաւ թերկրութեամբ կարծաւնադրենք այս սոյգեր, որոնցմէ ոչինչ աւելի պատուարեր բան կ'ընենք դուրսի Պ. Մալրոսեանի միջոցաւ եւրոպական մամլոյն մէջ՝ յօգուտ Ամերիկեան Հայոց այն փոքր լրագրին որ հակառակ իւր մանկութեան և տիրութեան՝ գողացուցած է եղբիւր խաբուի գահն թուրք կառավարութեան: Լրագրոյս իւրմբագրին աւելի մեծ պատիւ մը չի կրնար երեւոյթիլ իրեն համար, այն հրատարակային գառն աւելի որն Տաճկաց ներկայացուցիչն մտադիր է եղբիւր անող իրեն գէմ: Մեք աւելորդ չենք սեպիւր ծածկել Պ. Գեոպոլիտիկային միտմտութեան վրայ որով զիմումը ըրած է աշխարհիս ամենէ ազատ կառավարութեան խնդրելով այսպիսի մի բան որն կուտար իր հակառակ է դիտողին այն Սահմանադրութեան ոգւոյն որը նըստիւրդործուած է անթիւ նահատակաց արեամբ: Պ. Գեոպոլիտիկայ ըմբռնելու է թէ այս մեծ Հանրապետութիւնն գիտէ յարգել զիւր օրէնք, և գործիք չ'ընեն որ ինչի ձեռաց մէջ, մանաւանդ խնեթութիւն է կործնել թէ անմահին Վաշինկթընի զաւակներն Թուրքիոյ հաճելի լինելու համար յանձն հառնուն քաղաքացիի մը լրագիրն խաբանել որ օրինաց զժժ ընդարձակ սահմանին մէջ՝ կը յարուածէ անարդարն ու անարդարութիւնն: Եթէ այսպիսի ընելն մահաւամբ քաւելի ոճիր մ'է Սուլթանի կառավարած երկրին մէջ, Պ. Գեոպոլիտիկայ, վատահ եղբիւր թէ

պարտականութիւն, և երբեմն առաջինութիւն է հոն ուր կը ծածանի աստեղագիտութիւնը: Արդ՝ մինչև աստիճան մը խելացիութիւն ըրած կըլլար Պ. Գեոպոլիտիկայ չընէր այդ ձախող զիմումը, ու իր գառն անմիջապէս սկսէր մեզ գէմ, որով ցարդ հասկցած պիտի լինէր թէ իր և տէրերու աչքերն իրենց գանկի ետեւին կողմը լինելով ամէն բանի հակառակ կողմը միայն կը տեսնեն: Եթէ մեր այս նոր բարեկամն վարժուած լինելով՝ կը սիրէ միշտ արդարութեան ձայնն ի զգուշութեամբ տեսնել բռնապետի մը կրամոց առջև, խորհուրդ կուտանք իրեն Թուրքիա գառնալ, ուր զիւրին է իր փնտռածն գտնել: Սակայն եթէ ցարդ մեր խնդրակոչ հակառակորդն սկսած չէ իր գառն, կը խնդրենք իրմէ շարաթ մ'ալ սպասել որպէս զի գործի սկսելէ առաջ առիթ ունենայ ընթերցող «Սուլթանի հարէմէն» եկող մի կարեւոր նամակ որ առաջին անգամն լինելով՝ կանանուցի ճշգրիտ պատկերն և ուրիշ կարեւոր գիտելիքներ ի լոյս պիտի տնէ, և որն գուցէ լուսագոյն զենք մը կը լինի մեր հակառակորդի ձեռաց մէջ՝ լրագրոյս խմբագիրն խոր տակիւ համար:

ՀԱՄԼՇՈՒՄԱՐՈՅՆԻ, ՀԱՄԼՇՈՒՄԱՐՈՅՆԻ

Վերջի պահուս մեզ սիրտ տուող քանի մը նամակներ ստացանք: սոցա մին որ գաղթականութեան մէջ ծանօթ մի անձէ կ'գար, կրտէ: Մի կարծէր բնաւ թէ Մալրոսեանի պիտի կարողանայ գառն կանչել քեզ, զի յանցանք մը չուրիս: և եթէ երբեք Թուրքաց գեոպոլիտիկայ չ'ընէր մը փնտալ քեզ, ինչ որ անկարելի է, վատահ եղբիւր թէ մենք պատրաստ ենք մեղմացնել զայն: Եթէ Պ. Մալրոսեանի թուրք կառավարութիւնն իրեն կ'անող ունի, Հայ ժողովուրդն ու արդարութիւնն քեզ հետ է, և Մ. Նահանգաց ամենահզօր կառավարութիւնն՝ քեզ պաշտպան» ևն: Ենթահակալ ենք: և եթէ երբեք փնտա մը կրենք այս առիթ մասամբ վարձատրուած կը սեպենք մեր գոյնն աշխատութիւն: Հոս է տեղն ըսելու թէ վտանգներու և փնտանքու մեծագոյնէն վախճող մէկը չի համարձակիլ զրօշ պարզել վտանգաւոր ցեղի մը գէմ որոյ բարբարոսութիւնը կը խօսին իւր աստիճանին ու արժանեաց վրայ:

Թուրք կառավարութիւնն Սարաճեան վարդապետի Ամերիկայէ հեռացուին խնդրած է Պատրիարքարանին, և ուրախ ենք որ Սուրհան Պատրիարք մերժած է այդ խնդիր: Զիմումներն նախ ըսել թէ Սուրհան Պատրիարքն գահ թաճարացած օրէն ի վեր տակէ աւելի մեծ գործ մը ըրած չունէր երբեք, և կը յուսանք թէ պիտի շարունակէ այսպէս զէմ կենալ թուրք անիրաւ պահանջներուն: Գաղով թուրք իշխանութեան՝ պիտի բանք թէ Սարաճեան վարդապետն հեռացնելով, Սուրհան գառն խաբանելով և կամ մինչև իսկ քանի մը երկոտանեակ Հայրենասիրներ այս ազատ երկրին մէջ խաչը հանելով ազգային շարժումն չի կրնար սանձել: Հոս Միաց ու մեք Պատրիարքարանն չենք հանաչեր: կը մերժենք այն իշխանութիւնն: հոգ չէ ինչ իշխանութիւն ալ լինի, որ փորձէ մեր ազգային կըրտին մարելու նպատակաւ ամենափոքր քայլ մը անդամ առնուլ:

ՆՈՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ ՄԸ

Մինչ մէկ կողմն անճարակ Թուրքը կը ջանայ Սուրհանդակի, Արմէ-

նիայի և Հայաստանի ձայնը խղիւղ, անդին ի Լոնտոն ուրիշ ազաղակ մը կը բարձրանայ: ձայն մը աւելի զօրաւոր, ձայն մը՝ որ պիտի հասնի եւրոպիոյ ականջին: այդ ձայնը բարձրացնող անձը ամէն Հայ սրտի արդէն ծանօթ Մինաս Զլրազն է, որոյ անունը ՅԱՐԳ յօդուածի պատմութեան մէջ նշանաւոր տեղ մը կը բռնէ: Տ. Զերազ Նոյ. 1557 ըստած է «Լիւրմէնի» անուն Գաղիարէն քաղաքական և գրական ամսաթերթ մը հրատարակել, որոյ առաջին թիւը շնորհակալութեամբ ընդունեցինք շարժում մէջ հետեւեալ բովանդակութեամբ: ծանուցում — է՛ր այս հրատարակութիւնը — Տ. Կլաւտիմասի բանաստեղծութիւնն ի Սալմի-ճիօրթ — Պերլինի գաշնագրոյն ՅԱՐԳ յօդուածը — Նոր հարստահարութիւններ — Արհեստը և արուեստը մեր Ռուսիոյ եղբարց մէջ — Համառոտ պատմութիւն Արարատի Ժողովրդեան — Մեր պատասխաններն — և վերջի ժամ:

«Լիւրմէնի» Սուրհանդակի մեծութիւնն ունի, և մաքուր տպագրութիւն: Տարեկանն է տասը շիւրն և կանխիկ վճարելի:

Աւելորդ կը սեպենք մեր ընթերցողաց մասնաւորապէս Հայ ժողովրդեան հրաւիր կարգալ քաջաւերելու այս թերթ, զի վտահ ենք թէ ամէն անձ կը ճանաչէ այդ պարտականութիւն, մանաւանդ երբ հրապարակ լինողն այնպիսի մի անձէ որոյ անուն մէջ կը բովանդակի շատ մը նշանաւոր անցքեր: Այս առիթ Սուրհանդակի կ'աղջունէ «Լիւրմէնի» երեւումն, մալթելով ի օրտէ փայլուն յաջողութիւն և յառաջդիմութիւն: Հարկ է ըսել նաեւ թէ լրագրիս խմբագրութիւնը երջանիկ պիտի սեպէ ինքզինքն եթէ կարենայ՝ իւր կարողութեան չափով օգտակար լինիլ այս նոր հրատարակութեան՝ ինչպէս նաեւ ամէն ազատական պիտանի հրատարակութեանց համար:

ՀՈԳԵՆԱՆԳԻՍ ՆԵՐՍԵՍ ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ

Երեկ առաւօտ խուռն բաղմութիւն երկսեռ ազգայնաց լցուած էր Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին Դալմիոյ, ուր Գեոր. Գարեգին Ապիսկոպոս Սրբանձանեանց հանդիսաւոր պատարագ մատուց ի հանգիստ հոգւոյ երջանկայիշատակ Նէրսէս Պատրիարքի և սրտագրաւ քարոզ մը խօսեցաւ:

Կեդրոնական վարժարանի Մեծ. անդամ և բոլոր ուսանողք, ինչպէս նաեւ նախակրթարանի աշակերտք և տալիսերու հիւր ներկայ գտնուեցան սոյն արարողութեան: (Արեւելք)

Հոկտ. 26 թուականն իւր տարի գարն և մեծ օր պէտք է սօնուի Ամերիկեան Հայ գաղթականութեան մէջ ևս, վաճաղի այն օր թէ հոն գեաւ գալուս մեծագոյն Հայրենասէրն ՆԵՐՍԵՍ:

— Անտառապետ Պ. Մլօքոնկ՝ իւր 17 տարեկան աղջկան, 14 տարեկան տըղուն ու երեք քիւրտերու հետ Մասիս լեռան վրայ ելած է անցեալներն: Տղան (14,000 ոտք կրցած է բարձրանալ. հայրը՝ 16,750 ոտք, իսկ աղջիկը կրցած է հասնիլ 16,916 ոտք բարձրութեան:

— Վուսթըրի կանաւն հանգստակութիւն մը բացած է ի նպատակ գլխադրելու իւր չափը Հայ աղջկան, և գանձած է ցարդ 20 տուարի չափ:

— Ներքին գործոց պաշտօնեային Իւսկիւտարի Հայոց բարեգործական ընկերութիւնն խաբանելու առած է առաքիւն թէ մարդասիրական զիմակի տակ Հայրենասիրական գործեր կը տեսնէ:

ՍՈՒՐՅԱՆԴԱԿ Դալու Յուն վարէ սկսեալ շարաթը երկու անգամ՝ պիտի հրատարակուի Մանրա մասնութիւնը գալով շարժում:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԹԻՇԱՏԱԿՆ ԱՐԴԱՐՈՑ ՕՐՀՆԵԱԼ ԵՂԻՑԻ

Այս օրուան թերթեր Գեկտ. 2 թուականաւ հեռագրիւ կը ծանուցանեն, ինչ որ ամէն Հայ կանխատեսած էր, Մուսայի արդարացուցումն: Արդէն Նոյ. 6 թուականի մի նամակաւ, զոր ստացայ Կ. Պոլսէ, գրուած էր թէ «Սուլթանն հրամայած է որ այդ ոճրագործ Մուսան ազատ ու անպարտ արձակուի»:

Չարմանալի ոչ ինչ կայ տնչուշտ նոցա համար որք կենակցած են թուրքերու հետ: Երբ, պատմութեան ո՛ր թուականաւ տեսնուած է որ թուրք ոճրագործ մը որ կ'ամբաստանուի Գրիստոնեաներէ, որ գողցած, առևանգած, մանաւանդ ապանեած է զՔրիստոնեայս, կրած է օրինաց տրամադրած պատիժն: ոչ ոք ունի օրինակ մը յառաջ թերելու: Մուսան, որպէս զՀայաստան աւերող, քանթող, կոտորող, տղքատացնող ու թշուառացնող ամէն ոճրագործներ կոտորած է իւր սրբալուստի ու կրօնական պարտքն, յաչս Իսլամ կրօնի ու յաչս թուրքական քաղաքակրթութեան: Ո՛ր ֆէթվա կարող է աննպատակ լինու արձակել սոցա գէմ, և ո՛ր ֆէթվա տուող կրօնաւոր տարեր կը մտածէ քան մալգարէն: Ամէնքն ալ մի խմբէ չ'ընուած, կամք, տրամադրութեամբ, հոգւով ու զգուշամբ լի են: Մուսան պատրուակ մ'է որ կը կատարէ մարդարէնն պատուէրն: կը կատարէ թուրքաց դարու քաղաքականութեան բարձրագոյն որոշումն ու հրամանն, «միտուեցէ՛ք զՔրիստոնեայս կամ լաւ ևս զկեղծութեամբ»: կը փճանայ արդարեւ Քրիստոնեայն, իայց կը փճանայ, կը քանթուի երկրին, ինչ որ կ'անտեսէ Օսմանեան տիպլումսին:

Գոհ ենք, իւր Հայ, Թուրքական արդարութեան այս նոր յաղթանակէն, գոհ ենք, որովհետեւ քաղաքակրթեալ աշխարհն ահա՛ անգամ մը ևս պիտի փայլուն կերպիւ տեսնէ թէ եւրոպիոյ մէջ իրենց թիւն տակ, կայ տապաւակ, հարստահարիչ կառավարութիւն մը որ կը քաջալերէ ամէն աղէտը ու կոտորած, ամէն չարիք ու ամէն ոճիր:

Կ'օրհնենք զկատարած իւր դիւցաղն ընկերներ, որք միշտ և միակ պաշտպան կանգնած են ամէն անարդարութեան դահերու, ոչ թէ իրենց երկրին մէջ միայն, այլ օտարաց համար մանաւանդ:

Կ'օրհնենք զկատարած որդեւ երէկ ի Մանչեսթըր ազատականաց դաշնակցական միութեան նիստին մէջ, կորովի կը խօսէր սա պէս — «Թուրք կառավարութեան մէջ իրաց վրձակն վերստին անգլիական ժողովրդին առջև է եկած: Գործառնութիւնը ի կրէտէ և ի Հայաստան գոհացուցիչ չ'են բնաւ, պատահաբար տեղի ունեցան զօրքս հարկ է թերել անգլիական ժողովրդի խնդին առջև: Դժուարին է գործը թուրքաց հետ: կը յուսամ թէ Անգլիական կառավարութիւնն մեղրալից բաւեր պիտի չը գործածէ այնպիսի խնդրոց մէջ որք՝ կը յարակցին ստացուածոց, ազատութեան, կենաց, և իրական սեռի պատուոյ հետ»:

«Ազգն բնաւ պիտի չ'ընդունէ ու և է աղերարարնութիւն կամ պատր-

ուակ, տեղի ունեցած ոճիրներու
և կոռուպարական տկարութեան
գէտմ: Հետագայական այս սղա-
գրութիւնն յայտ յանդիման ցոյց
կուտայ թէ ինչ մասը է խօսած
ժամանակիս մեծագոյն Ազատաշա-
րքն: Պիտի լսեմք անշուշտ իր բա-
նախօսութեան մանրամասնութիւն-
ները նա՛ որ ազատեց զՊուլիարիան,
նա՛ որ պիտի ազատէ զԻւլանտայ,
անշուշտ պիտի ազատէ և զՀայս
գարաւոր, իսկ այլ ևս անտանելի
բռնակալ և արիւնտութեամբ լու-
ծէն:

Երախտ սգէտ ենք առ Իտալա-
կան ազգն որ միացեալ Անգլիոյ
կաշխատի մեր գաղտնի համար: Ար-
դարեւ Անգլիոյ և Իտալիոյ գետնայն
ներն զիմած են ժամանակին թուր
քիւղ Սուլթանին պահանջելով որ
Հայկական խնդիրն յուզուի Կ. Պոլ-
սոյ մէջ: Բան՝ որ չուարեցուցած է
զՍուլթանն թէ ուսկից կուգայ սա
համակրական զգացումն առ Հայս:

Ենթահայտար ենք նաեւ Վաղա-
յութեան միջնորդ միջադպարին ըն-
կերտութեանն: Երբ կեդրոնն է ի Լըն-
տըն և ունի ճիւղեր ամէն գիւղ—որ իր
գիւղերն միջոցաւ գիմած է մի յա-
տուկ պաշտօնագիրս Լորտ Սալզ-
պըրի: Դիւցնելով Բրիտանական
կոռուպարութեան աշն պարտու-
թութիւններն զորս սա անձնած է Պէռ-
լինի գաշնադարն ՅԱրդ յօգուածի
սրամագրութեամբ ի մասին աղ-
դին Հայոց և ի Հայաստան ներմու-
ծելի բարենորոգմանց: Յանձնա-
խումբն իւր իւր յայտնէ որ Անգլիա
Պէռլինի գաշնաց ստորագիր պե-
տութեանց հրաւեր կարգայ, որ
բոս կարելոյն չուտով հաւարա-
կան գիմում մ'ըլլաի՝ ստիպելով
Սուլթանին որ յանձնառեալ պար-
տաւորութիւններն կատարէ:

Սակայն ուր են Ամերիկեան
մարդասերներն, ո՛րք է իրենց աշ-
խարհն ու ժողովրդն: Ո՛րք են իրենց
մարդասիրական և մանուսնոյ քիւ-
տանակական զգացմանց արտայայտու-
թիւններն: Գեռ բաւական լուսա-
բանում չ'են արդեօք թէ ինչեր կը
գործուին ի Հայաստան, գործեր,
որոց փութագունն, ՀՈՍ, կախարան
պիտի հանէր կատարել:

Յուսանք թէ իրաց վիճակն նը-
կտաի ունելով Ամերիկեան ազատ-
բարք ևս կը միանան մանաւանդ ան-
կիւրան ազատականաց և կը ջանան
միջոցով միջանաւոր ժողովուրդ մը,
որ մէկ մի օր հարկս բնեկով կըստան-
նաի ուղղակի և անուղղակի կեր-
պիս: Յայս ունի չ'որ պիտի տես-
նենք անշուշտ կրտսերութիւն և Պը-
րայտի նմաններն, Բ. Ամերիկայ, որոնք
ունին նախաձեռնութեան մասնե-
րով շարժում սիրտ, կ'ըզտն: Կը
ցուտակցին և մանաւանդ ունին կը-
րով և քաջութիւն պաշտպան հան-
դիման յուսալի մը որ իրաց ինչ հա-
մա՛ կը խաչուի ամէլ օր: . . .

Իսկա՛ 5 3. ՇԱՅԳԵԱՆ

ԹՐԲԱՅ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՄԱՍԻՆ

ՄԱՀԱՏԱՅԱՆԻ ՄԷ ԿԱՐԾԻՔԷ

Կ. Պոլսն ազգեցիկ մահմտական
ճէնթըլմէն մը հետեւող նամակն գրած
է «Տէյլի Նիւս»-ի, որ հրատարակում
կը տեսնենք նոյն օրագրի նոյ՛ 14 թուին
մէջ: Գայն թարգմանենք համառոտելով
ցոյց տալու ձեռք բերողաց թէ ոչ զա-
միաթիւքերն ինչպէս կը տեսնեն մեր
ազգային խնդիրն:

Գերմանիոյ կայսեր այցելութեան
կը պարտինք նախադրելի նորոգ-
ութիւն, զորոց նոր համազգացաւ հազ-

նիրն ու մեր փողոցներու մաքրութիւն,
որք տասը տարիէ ի վեր ամենապատ-
թար վիճակի մը մէջ կը գտնուէին: Բո-
լորովին յիմարտութիւն է մտածել թէ
սա այցելութիւնն շահաւոր պիտի լինի
երբեակ գաշնակցութեան: Վերջէմ
կայսրն կ'ուզէր անձամբ տեսնել Սուլ-
թանը որոյ անձին ու անսահման միա-
պետութեան վրայ յաճախ լսած էր:
Անգամ մը 1882ին Վերջէմ առաջնոյ,
Սուլթանի և Պիւմարքի մէջ թղթակ-
ցութիւնք տեղի ունեցան, բայց այս
յարարերութիւնք երկայն չի տեսցին,
վառնել Սուլթանը անգաղտնապահ
գտնուեցաւ, ու Պիւմարք ալ զգոյշ
կեցաւ:

Ծանօթ գաղտնիք մ'է դեռ անոց
համար թէ Սուլթանն ընտ գաղտնիք
չ'կրնար պահել. նա կը յայտնէ ամենէ
կենսական խնդիրներն իր շուրջ գրա-
նուղներուն որք բոլորն ալ ամենէ
տղէն գաղտնի կը պահուին: Սոցա
մէն մէկին զատ զատ կարծիքն կ'առ-
նու՝ ի վերջոյ ոչ մէկի խորհրդին չ'ան-
սալու պայմանաւ: Միայն ամենէն
վերջինը տեղի բախք կ'ունենայ Սուլ-
թանը իր կամքին հետեւելու: Թիւրա-
պահներ, շէյխեր, թարգմաններ, զը-
րագիրներ, աւազներ, ջրբերներ,
հայրներ և ուրիշ ազգեցութիւն ունին
մեր Փատիշահին վրայ, քան թէ Իրան
նախարարք: Հանգիստ է նա երբ կը
տեսնէ որ Պիւլինի գաշնագրութիւնն
ստորագրող մեծ աշխարհեացի մարտն
ու Իրան նախարարներն անհամաձայն
տեսնեն: Չ'կայ աւելի սիրելի բան մը
Համարին համար, քան այն թէ «բաժան
եա՛, զի տիրեցեալ» և իր վերջի յոյան
է քանի մը տարի ևս տեսական ընել
իր խաբուել գաշն: Ինչպէս որ կ'ունի մա-
գիւլի բաժնէ «Նիւս»-ի մը մէջ,
Սուլթանը աւելի աւելի կը տիրէ բըռ-
նութեամբ, քան օրինօք: Բոս մեր մահ-
մտական ճէնթի շէյխի օրինաց, Ազա-
րի Համարն պարզապէս մի վեպի է Մու-
րաթին, որ Տէյլի իւլ Իսլամի մի Փաթի-
վայով գաշնակցեալ: Իրք թէ իր մը-
տաւորական կարողութիւնն կ'արեւոյ-
նող մի մարդ: Սակայն Մուրաթ բոլ-
որովին առողջացած է այժմ, և մեր մահ-
մտական օրէնքը փոխանորդ չի թող-
տրէր, երբ օրինաւոր Վեհապետը ոչ
է և կարող երկիրն կոռուպարելու, մը-
նաց որ հիմա Համարն ինքը կ'որոն-
ցունելու նշաններ կ'ուտայ իր ստօրեայ
գործոց մէջ, և իւրամոյթ ու նախարարք
կը հարցնեն իրարու թէ ինչու Համա-
րի քաջութիւն ու Մուրաթ կամ Բէյլիսն
փառելոյ չի հոչակիր: Ասանք բո-
լորն ալ տարագրել մէջ խառնակու-
թեան նշաններն ևս անշուշտ:

Սուլթանն չկրնար ոչ մի տեսու-
թեան հետ գաշնագրութիւն կընքել
այժմ, զի չ'ունի կանոնաւոր բանակ:
Բոլոր նախարարք ու գլխաւորական
պաշտօնեայք զժողո՛ւն և վառնել,
գաղտնիք մը չէ, սոքա 20-30 ամիսնե-
րէ ի վեր թշուալ ընդունած չեն: Մեր
սիրտը սաստիկ կը խոցուի երբ կը տես-
նենք Պուլիարներն որք երկ մեր հու-
նապատակներն էին՝ սահմանադրականի-
խառնութեամբ իրենց ազատիչ Ռուսին
ըր գիմարներն, որոյ միակ պատճառն
ժողովրդեան տրուած ապստամբութեան
է, ազատութիւն՝ որոյ մեք թուրքերս
այնչպիսի կը փախաբերէ, միջնորդ մեր
կառավարութիւնն եւրոպիոյ մէջ ամե-
նէ բռնապետականն է, և մեր ժողովուր-
դը կ'առավարուի է վայրենական և բար-
բարոսական ձեռք եկելի իրենց ժա-
մանակէն զէլ: Մեք չ'ըջապատեալ ենք
ոչ միայն թագաւորութիւններէ որք
երբեմն մեր հպատակներն էին, այլ և
նոր ու հզօր թշնամիներով որք յար-
մար առկին կապաններ իրենց երկիրն
ընդարձակելու ի վրաս մեր երկիրն:
Ռուսը Պիւլին կը զիտէ առնուել Սե-
տրիան՝ Սեւանիկը, Իտալիան՝ Տրիպ-
լիսը, Պարսիկն՝ Պարսպար, Յունաս-
տանը՝ Թեսալիան և Կրետէն, և Պուլ-
իարան՝ Էտիոպիան, միջնորդ մեր թուր-
քան, լաւ ևս է Սուլթանն հանգիստ կը

ննջէ: Հարկ մին մէջ չ'ըջապատեալ աւե-
լի քան 500 կիներէ:

Այս է Թուրքիոյ վիճակն 1889ին,
և այս հոռի պայմանաց մէջ մենք ան-
կարող ենք զմեզ պաշտպանել ոչ թէ
Ռուսին գէտմ, այլ Յունաստանի և Պուլ-
իարիոյ հետ անկարող ենք պատերազմել:

Հոս գէշ չիլինիր եթէ առաջ բե-
րեմ Հայաստանի վիճակն, որ վերջերս
Անգլիական մամուլ մանաւանդ «Տէյլի
Նիւս»-ի կողմանէ նկարագրուած ու
մտահոգութիւն պատճառած է քա-
ղաքական ակիւրոյ մէջ թէ մի գուցէ
սա խնդիրն արածառ լինի Արեւելեան
հարցի բացման, ինչպէս որ Պուլիա-
րական խնդիրն եղաւ 1873ին: Բ. Դու-
սըն «Տէյլի Նիւս»-ի մէջ հրատարակեալ
լուրերն սուտ հանց վերջերս, ինչպէս
որ ըրաւ 1876ին երբ մի և նոյն հարա-
տահարութիւններն կը գործուէին ի
Պուլիարիա, ինչ որ կը գործուէին այժմ
Հայաստանի և Կրետէի մէջ: Դուսըն
այդ ժամանակ ոչ միայն լրագրաց
միջոցաւ, այլ իր օտար տէրութեանց
քով ունեցած գետնաներուն զրկած
ստանձին չ'ըջաբերականներով հերքեց
այդ ամենն: Բայց այդ չ'ըջաբերական-
ներն եւրոպիոյ վրայ ազդեցութիւն
չ'ըրին և ոչ իսկ արգելք եղան Պուլիա-
րաց ընթացքին: «Երբեակ դաշնակ-
ցութիւնն» կազմող տէրութիւնք կու-
ղեն Հայաստանն իրաց արդի վիճակին
մէջ պահել, զի փոքր խառնութիւն
մը ի թուրքիա կամ առաջական միջա-
մտութիւն մը կրնայ եւրոպական մի
պատերազմ առաջ բերել: «Տէյլի
Նիւս»-ի նկարագրած հարստահարու-
թիւններն այնչափ չեն յուզեր զմեզ,
որչափ կը յուզեն Անգլիայի ժողո-
ւրդը, զի մենք փորձուած ենք լսել
թէ այդպիսի և թէ ստանցմէ աւելի
գէշ բարբարոսութիւններ ոչ, միայն
Հայաստան, այլ և մայրաքաղաքիս
տեղի մաս նահանգներն: Բայց կը
գործանանք որ Անգլիական մամուլն
սա խնդիրն կրօնական տեսակետով
կը ներկայացնէ, և իր գիւրգիւրջ գայն
մահմտական մոլեռանդութեան, այ-
սինքն մահմտական տարրն Հայ քրիս-
տոնից գէտմ, բայց ծանօթ է ամենուն
թէ սա հարստահարութիւնք անխը-
տիր կը գործուին թէ գիւղացի մահ-
մտականի և թէ Հայ տարրին վրայ,
բարբարոս քրիստոնէական ձեռք: Բա-
րեաւորարար Հայոց տառնմանքն զայ-
րացոյց եւրոպան, և սա զայրոյթ ու
կամ չուտ տէրութեան մը միջամտու-
թիւնն արտի առաջնորդէ Ասիական
գաւառներուն մէջ, ուր Հայք և տա-
ճիկը հաւաստապէս պիտի օգտուին:
Քաղաքակիրթ եւրոպան չի լսեր
երբ թուրքերն զո՛հ կերթան բարբա-
րոսութեանց, բայց երբ Բրիտանիայ
տարրն հարստահարութիւն անմիջապէս
կ'իմանայ ամէն բան:

Բ. Դուսըն բոլոր գործոց տեղեակ
ենք մեք, և գիտենք թէ Վեհ. Թա-
գաւորը գետնանէ՝ Լորտ Սալպըրիի
հրամանին համեմատ՝ իմացուցած է
Սուլթանին ու նախարարաց թէ «Տէյլի
Նիւս»-ի հրատարակութիւնք գէշ ազ-
դեցութիւն ըրած են Անգլիոյ մէջ
թուրք կոռուպարութեան գէտմ, ի մա-
սին Հայաստանի մէջ եղած հարստա-
հարութեանց, և թէ հրապարակ է Բ.
Դուսըն գործան մը տանել իրաց արդի
վիճակին: Նոյնը Լորտ Սալպըրի խօ-
սած էր նաեւ Լոնտոնի թրքական գե-
պան Բուսթէմ փաշային: Սուլթանն
սա ահի և եւրոպիոյ աչքը կապելու
համար հրամայեց Մուսա պէկին Կ.
Պոլիս գալ. առաջ ցոյց տալ կուզէր
թէ ինչպէս ինքն իր բոլոր հպատակ-
ներուն հաւատարմաց կը նայի:

(Մնացեալն գալ անգամ)

ՍՈՒՐԶԱՆԴԱԿ Գալուց Յուն-
վայ է սկսեալ շարաթը երկու ան
գամ՝ պիտի հրատարակուի: Մանրա
մանուկութեան գալուց շարթու:

ՎԵՐՋԻՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ Ի ԲՈՒՄ ՄԷԼԻ ԵՒ ՍԵՐՊՈ — ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆ

(Քարոզ զոր խօսեցաւ Տ. Գասպարեան
Հայկական Միութեան նիստին մէջ)

(Շարունակութիւն 22 թուէն)

Թուրքիոյ կառավարութիւնն որ
բոլորովին անկարող եղած էր օգնել
ինքն իրեն, չի համարձակեցաւ պա-
տերազմել, ուստի չ'ըջաբերականներ
զրկելով իմացուց տէրութեանց իրաց
վիճակն, ու սկսաւ տէրութեանց քա-
ղաքական անգութ մեքենան շարժել:
Այս ասաններ Ռուսիոյ և Պուլիարիոյ
միջնորդ բաւական ցրտութիւն գոյա-
ցած էր, վասնզի Աղեքսանդր իշխանն
սկսած էր ընդգիմանալ Ռուսիոյ մե-
քենայութեանց ի Պուլիարիա. նա կու-
ղէր աւելի անկախ դիւրք մը տալ Պուլ-
իարիոյ, միով բանիւ կուզէր ինքն
կառավարել Պուլիարիա, առանց քործիք
ըլլալու Ռուսիոյ բթամատին տակ:
Բուսթէմի վերջի սպասարկութիւնն փո-
խեց այս ցրտութիւնը անջատման լու-
րի Ռուսիոյ յարաբերութեանց, քան-
զի գէպքն տեղի ունեցաւ առանց Ռու-
սիոյ հաւանութեան: Առաջ յեղա-
փոխութեան սկիզբն Ռուսիոյ կառա-
վարութեան յանկարծ հրաման եկաւ
բոլոր իւր հպատակ պաշտօնեաներու
թուրք Պուլիարիա և վերադառնալ
իրենց հայրենիք. այս պատճառաւ
բոլոր Պուլիարիոյ գորաց խնամակա-
լութիւնը ինկաւ ստորին Պուլիար ըս-
պայներու և նորեկ ընթացաւոր ու
թերթիւ արցաւոր գաղտնականներու:
Սակայն կարծեմք թէ Ռուսիոյ թշնաման-
ներն աւելի զայրոյթ, արիւնք իրեն և
գաւառներէ իրենց կուտային Պուլիարաց,
և յիշաւ յանձնապատասխանութիւնը
այն ասան կը սորուռէր երբ ամէն կող-
մէ օգնութիւնք կ'արուած են:

Արդէն հաւաքուած էր համագործով
մը Կ. Պոլսոյ մէջ և կարող տէրութիւն-
ներ սկսան խորհրդակցել միմեանց հետ
վերջ մը տալու այս շփոթութեանց,
բայց այնչափ յամբ քայլ կ'առնէին որ
նոյն իսկ իրենց մէջ անհամաձայնու-
թիւններ գոյանալով չի կրցին եզրա-
կացութեան մը գալ: Անգլիա, Փաղ-
լիա և Իտալիա Պուլիարիոյ նպատա-
ւոր դիւրք մը բռնած էին, իսկ Ռուսիա
և Աւստրիա հակառակ: Վերջապէս
այս վերջի երկու տէրութիւններ ըս-
տիպաւեցան հնարք մը գործածել Պուլ
կարիոյ գործերն թուրքիոյ սահմանա-
գիծին ետ դարձունելու: այս անդա-
տիւ և ամենաթիւ հնարքն էր Սերպիա-
ցիք կ'ուրի բռնել տալ Պուլիարաց հետ:
Աստի իրենց ձեռաց մէջ առնելով
վատ հոգի Միլան թագաւորն և գըր-
գելով Սերպ ազգն թէ Սերպիոյ հա-
րաւային կողմն գտնուած Պուլիարա-
կան երկիրներ իրենց նախաժողով
կը վերաբերէին, կրնային այս պատէհ
տոթի ժամանակին վերադառնալ, Թեղճ
սերպերն այսպէս գրգռուելով սկսան
գաղտնի պատրաստութիւններ ընել և
համախառն իրենց բանակն Պուլիարիոյ
սահմանագիծին վրայ: Առաջ պահ մը
խափեցին զՊուլիարներն, այնպէս
ցուցնելով որ իրենց օգնելու մտադիր
են կամ կուզեն իրենք ալ Թուրքիոյ
ուրիշ մասն կ'որոնէր փրցունել, Սակայն
քիչ մը վերջի իրենց իրական գոյնը
սկսան գուրս տալ, լուրեր տարածելով
որ Պուլիար խառնէր Սերպիոյ հոգըն
մոտեցնել շարագործութիւններ կընէին:
Այսպէս որ խնդիրը չուտով ծանր ե-
րկոյթ մը առաւ և Միլան պարտաւո-
րեցաւ: Նոյ՛ 14ին պատերազմ հրատա-
րակել ի գէտմ Պուլիարիոյ: Պուլիարիոյ
կառավարութիւնն լուրը ընդունեց 8
ժամ ետքը Սերպիոյ ներկայացուցչին
խորդ տխրութեամբ, այնպէս որ Սեր-
պիաւ գործերն սկսած էին ութ ժամ
առաջ արշաւել Պուլիարիոյ հոգը:

(Շարունակելի)

Յ. ԲՇՈՒԱՊ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

Գոհարներու, ժամացոյցներու ևն. ևն.

Թիւ 451 Փալատի Ավերիւ, Կրիֆթի
փողոցին մօտիկ
ձերգի Սիթի, Նիւ ձերգի.

ԱՁԳ

Մայր Հայաստանի և Հայ թագաւո
րաց պատկերներն մեծ և ընտիր թուղ
թի վրայ միասին տպագրուած՝ կը
վաճառուի խմբագրութեանս քով 50
սենթի միայն: Յանձնարարութիւնք
ճշտու կը կատարուին: Գիններն կան-
խիկ են: Թղթատարի ծախքն է ձրի:

ՐԻՇԱՐԸՏ ԿԱԼԳՐԷԹԶ

Ընդհանուր աճրդարար, հարկից Նօտար,
Գործակալութիւն

Հաստատուն կալուածոց և ապկապութիւն
185 Քլինթըն ավ. Վ. Հոպքըն, Ն. ձ.
Սիւնաւի և Բօրթլանի միջև
Տներ վարձու կ տրուին և վարձեր կը
հաւաքուին

ԳՆԵՑԻՔ

Հոգեւոյս Ներսիս Պատրիարքի
Հ. ԱԼԻՇԱՆԻ պատկերներն որք կը վա-
ճառուին խմբագրութեանս քով:
Գին, ԻԻՐԱՔԱՆՁԻԻՐԻ 10 ՍԵՆԹ

— Կանխիկ —

Ֆ. Լ. ՊԵՂԹ

Վաճառական և շինող տեղական ու
Հաւանայի սիկարներու
Ամէն տեսակ գլանիկներ, ծխախոտ,
ծամեխախոտ ու ծխողաց յատուկ Նիւ ձեր
460 Սենթրլ Ավ. ձերգի Սիթի Հայթս

Վէսթ Հոպքընեան

ԱՇՈՒԽԻ ԵՒ ՓԱՅՏԻ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

Կարմիր և ճերմակ մօխի ունեցող ա-
ծուի ամենատաճան գներով

Գրասենեան և վաճառատեղի

197 Քլինթըն Ավ.

Ձեմարս փողոցի տուն
Վէսթ Հոպքըն, Ն. ձ.
ձ. փաթեթներ — Տէր

ՉԱԽԼԸՍ Կ. ՄԻՆԹԸՐՆ

Օրէնսագիտական տարան
Թիւ 19 Նիւարք քաւ. Հոպքըն, Ն. ձ.
Գործի ժամեր — 9 ա. ժ. մինչ 9 Կ. ժ.

ԱՐԵԳԱԿ

Շաբաթաթերթի հրատարակուած
տառն և վեց թիւերն կը վաճառուին
խմբագրութեանս քով կէս տոլարի
միայն: Փոսթի ծախքը ձրի է, իսկ գի-
նը կանխիկ:

H. CHASES,

Dealer in Foreign & Domestic

Buy & Carry Goods

337-9 CENTRAL AVENUE,

Jersey City Heights,
Cor. Lincoln Street,

P. CHANKALIAN,

MERCHANT TAILOR.

455 Palisade Av. Bet. Griffith & Bower Sts.

Jersey City Heights, N. J.

ՏԲԹ. Մ. ԱԹԹԱՐԵԱՆ

644 Խմ 6րդ փողոց, Նիւ Նորք

Հիւանդ կլնդուսի

25 մինչ 4 Ե-ժ

Ոչինչ կրնա ընել լաւ

Քան զնեւ երկիր ու շինել տուններ

ՅԻՓԸՆԹԱՆ

Նիւ ձերգի

Սա 32 մըն հետի է Նիւ Նորքի,
երկու երկաթուղիք կանցնին անկէ.
ունի երկաթուղաց կայարան: Եւ է
ամենէ առողջարար օդ ունեցող ու
ծանօթ տեղերէն մին ՄԵԾ ՍԱՐՈՅԻՑ
ԲԱՉՄՈՒԹԵԱՆ միջ Նիւ ձերգի: Երեք
մընի հափ հետու է միայն Լօնկ Պրէն-
չէ և քառօրէ մըն ՄՕՆՄՈՒԹ Հ ՓԱԽԻ
ԲԵՅՍ ՔՕՐՄԷ: 25 է մինչ 30 տոլարի
տան յատուկ տեղեր կամ հոն ծախու,
կանխիկ կան գիւրաւճար: ԼէՅՔՎԻԼԻ-
ՏԷ 17 մըն աւելի մօտէ Նիւ Նորքի և
Եօթն մըն՝ ծովագրէն: (Թեաններ,
Եկեղեցիներ, Դպրոցներ, Գործարան-
ներ, տուններ, և 3,000 բնակիչներ
կան հոն արդէն: Աւելի ընտիր տեղ
կարելի չէ գտնել տուն շինելու հա-
մար: Հոգեւո գինն արագարար կը
բարձրանայ:
Դիմել

Իթընթաւուն խմբու միմիկ ըն-
կերութեան, 111 Պրօպէյ, Նիւ Նորք
կամ 35 մօնթկոմբրի քաղաւ. ձերգի
Սիթի, և կամ ընկերութեան գործա-
կալին, Հ. Էկինեանի, որմ կարելի է
լրեւ ամէն մանրամասնութիւն ու գը
նեւ երկիր:

Ր. Փ. ԿՐՈՂԱՄ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

Ձարդարուն և ամէն տեսակ ապրանց
թիւներ, ասեղնագործեալ
ապրանքներ, արանց և կանանց ճեր-
մակեղեններ, ընդհանրապէս տան վե-
րաբերեալ կտաւեղեններ ևն. ևն. ևն.
458 Սենթրլ Ավ. ձերգի Սիթի

— լրաթիւ և Բօնկրէսի միջև —

ԱԿԸՍԹԸՍ Ա. ՌԻՍԶ

Փաստաբան

152 Քլինթըն ավերու,

Ուէսթ Հոպքըն, Ն. ձ.

ԱՁԴ

Հայերէն ամէն տեսակ կնիքներ և
բրդաւոր ըսթիմաներ ունենալ փափա-
քողներն կը հրաւիրուին գլմեւ Հ. Է-
կինեանի որ իր գներովն պիտի գոհաց-
իր յաճախորդները:

ՏԲԹ. Մ. Մ. ԴԱՐՐԻԷԼԵԱՆ

— 202 Վէսթ 25րդ փողոց, Նիւ Նորք —

Հիւանդ կլնդուսի

Աւաւօտեան ժամը 9 Է 9' 12

Եւ երեկոյեան ժամը 6 Է 9' 7

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՆՏԵԱՆ ՈՒ ԱՊԿԳԱՅՆ

Կը վաճառուի խմբագրութեանս

Քով. Գին 20 սենթ կանխիկ:

ՃՕՆ Կ. ՀՈՒՓՈՐԸ

Վաճառական

Տան և տուն յարդարելու վերաբեր-
եալ ամէն տեսակ երկաթեղէններ,
փողարան, փառօղ, գնտեակ ևն. ևն.
— Միակ գործակալ —

Հօնկման և Մարթինէսի մաքուր ներ-
կերուն, իւզերուն ու վերնիճներուն:
414 Սենթրլ Ավ. ձերգի Սիթի Հայթս
Նիւ ձերգի

Հայաստան Լրագրի Խմբագրու-

թեան կողմէ պատիւ ունինք ծանու-
ցանել թէ Նոյն թիւթին բաժանորդ-
ագրութիւ փախաբոյններ պարտին
իրենց հօտքին ու բաժանորդագրին
յգել Սուրհանդակի Խմբագրութեան
ու ստանալ անդորրագիր:

«Հայաստան» բաժանորդագրին է
երկուք ու կէս տոլար:

ՔԵՍԼԸՐՍ 20Լ

324 Է մընչև 350 Սենթրլ Ավերու

ձերգի Սիթի Հայթս, Ն. ձ.

Նուազահանդէս ամէն կիրակի օրեր
երկու մեծ սրահներ և գաւա-

ւին ամենաշքեղ սենեակներն ժողովի
և գումարմանց համար:

Էրնսթ Ափփէլ — Տէր

Հաստատեալ ի 1868

ՎԻԼԻԸՍ ԿԸԼՏԸՆ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ

ԿԱՐԱՍԵԱՑ, ԿՍԳԵՐՏԻՑ, ԱՆԿՈՂՆՈՑ
ևն.

81—83 Պերկընլին Ավ.

Սիւնիլէն Հիւ, Ն. ձ. Լըվիս Փող- մօտ

ՏԲԹ. Չ. Բ. ԹԷՈԴՈՐԵԱՆ

248 Սաւեթի Ֆօրթ Նիւ Նորքի

Հալմէյլըի մօտ.

Պրոֆ. Է. Է. Է.

Հիւանդ կլնդուսի

8 Էն մինչ 10 ա. ժ.

12 Էն մինչ 2 Ե. ժ.

8 Էն մինչ 8 Ե. ժ.

Կիւրմակի ՕՐԵՐ

8 Էն մինչ 12

Թէլէֆօն քօլ 28 Վէլլիմսլըի

ձ. ՄԷՆԸՐ

Վաճառական

Ոտից ամաններու ու կոշիկներու
Նոյնպէս բրդաւոր կոշիկներ ու ոտից
ամաններ առնելու

Յանձնարարութիւնք ու
վերանորոգումներ կը կատարուին լաւ
խիտ լաւ կերպիւ

1142 Սըմիթ ավ. փափուր փողոցի մօտ
ձերգի Սիթի Հայթս, Ն. ձ.

Ֆ. ԳՕՐԹՍ

ԿԱՀԱՐԱՍԻՔ, ԱՆԿՈՂԻՆ, ԿԱՐՊԵՏ ևն

89 և 83 Ուաշինկթըն Ըստ-

ՀՈՊՈՒՐՆ, Ն. ձ.

Կահարապէք, կապերտ ևն կը վա-
ճառուի շաբաթական վճարումներով:

Ամէն տեսակ կահ և ապրանք կը
շուսուի ի պահպանութիւն:

Լ- ՈՒՕԼՖ

Թիւ 443 ՓԱԼԻՍԻՏ ԱՎԸՆԻԻ

ձերգի Սիթի

— Պարզ և զարդարուն ապրանքներ —

Նոյնպէս ալարանց, երիտասարդաց և
մանկանց մեծ քանակութեամբ և ընտիր

ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ

Արանց յատուկ արդուգարդեր
ՄԻԱՅՆ ՄԷԿԳԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԷ ԱԺԱՆ

«Ե. Գործակալ տիկնանց տեղական հա-
գուսններու տարազուց:

ԵԱՌՈՒ ՏՈՒՆԵՐ ԵՒ ՏԱՆՑ ՅԱՏՈՒԿ
ԳԵՃԻՆՆԵՐ

Ինտիլըն Լաիլինկ Լանտ ընկերու-
թիւնըն աժան գներով, գիւրաւճար
կամ շաբաթական վճարումներով, գաղ
և Գուր ունեցող ու սալայատակ փողոց
ներու վերայ տներ և տանց համար
յատուկ գետիներ կառաւարկէ վաճա-
ռելու համար: Դիմել առ
Ս. Ր. ՍԻՄՍ

Ֆըրթ Նաշըլ պանք,

ՀՈՊՈՒՐՆ, Ն. ձ.

ՏԲԹ. ՃԻԼԻԸՍ ՓԻՓԸՐՍ

— Ատամնագործ Վերաբոյժ —

863 Սըմիթ Ավ. ձերգի Սիթի

Կրիֆթի փողոցի անկիւնը

ՏԻԿԻՆ Պ- Մ- ՊԸՐՐ

ԴԱՍԱՏՈՒ

Գաղիարէն եւ անգլիարէն լեզուաց
Թիւ 3 Սուրբէլ քաղաւ.

Վէսթ Հոպքըն Նիւ ձերգի

Telephon Call 61 A, Hoboken.

©William R. Parolow.

UNDERTAKER.

99 Washington st. Hoboken, N. J

Հ. ՊՐՈՒՔՆԸՐ

Ջանադան ապրանքներ,
Շաբաթեղէններ, պարզ և զարդարուն
ապրանքներ,

ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ,
գլխարկ, խոյր, զգրոց ևն.

Թիւ 421 Սենթրլ Ավ. Սալթ Էն անկն.
ձերգի Սիթի Հայթս

Հայերէն տոմար, յցետոմար և
մանր տեսարաններ ապրանքներ
փափաքող կը հրաւիրուին գլմեւ Լրագ-
րոյս ապագրչին որ չափաւոր գներով կը
խոստանայ գոհացնել յաճախորդները: